

Vlaams
Parlement

vergadering **C248 – ECO35**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Economisch
Overheidsinstrumentarium, Innovatie, Wetenschapsbeleid,
Werk en Sociale Economie

van 20 juni 2013

INHOUD

- Vraag om uitleg van de heer Matthias Diependaele tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de eindrapporten van de innovatieregiegroepen Eco-innovatie en Groene Energie
- 1813 (2012-2013) 3
- Vraag om uitleg van de heer Matthias Diependaele tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over slimme specialisatie
- 1911 (2012-2013) 5

■

Voorzitter: mevrouw Patricia Ceysens

Vraag om uitleg van de heer Matthias Diependaele tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de eindrapporten van de innovatieregiegroepen Eco-innovatie en Groene Energie - 1813 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

De heer Matthias Diependaele: Voorzitter, ik wil eerst voor het verslag opmerken dat er heel veel leden in de commissie aanwezig zijn om deze heel interessante vragen te volgen, quod non. (*Opmerkingen van de voorzitter en van mevrouw Martine Fournier*)

Mijn vragen zijn natuurlijk niet echt politiek hete hangijzers, maar toch.

Minister, collega's, op 27 mei 2011, dus iets meer dan twee jaar geleden, verleende de Vlaamse Regering goedkeuring aan de Conceptnota Innovatiecentrum Vlaanderen, waarin de methodologie van de zes innovatieknooppunten werd voorgesteld. Per knooppunt werd aan de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) gevraagd om deze te operationaliseren via de organisatie van innovatieregiegroepen (iRG's). Erkende experts gingen daarbinnen aan de slag met als doel het opstellen van een strategische innovatieagenda.

Ongeveer zeven maanden na de opstart leverden de innovatieregiegroepen een rapport af met een strategische innovatieagenda voor hun domein. In het verleden kwamen in deze commissie al de eindrapporten van innovatieregiegroepen 'Bouw', 'Sociale innovatie', 'Chemie' en 'Automotive' aan bod. Begin 2012 werden nog de innovatieregiegroepen 'Eco-innovatie' en 'Groene Energie' opgericht. Eco-innovatie was erop gericht om de druk, veroorzaakt door productie- en consumptieprocessen, binnen de grenzen van de milieugebruiksruimte te houden. Groene Energie moest zich concentreren op vier domeinen, met name hernieuwbare energieproductie, slimme netwerken, energie-efficiëntie in gebouwen en energie-efficiëntie in bedrijven. Beide innovatieregiegroepen legden eind 2012 hun eindrapport voor aan de VRWI, en daarop werden enkele aanbevelingen geformuleerd.

Daarom wil ik u graag enkele vragen stellen. Hoe wilt u concreet uitvoering geven aan de aanbevelingen uit beide eindrapporten? Hebt u hiervoor eventueel een timing in gedachten?

Wat betreft Groene Energie springt het meeste in het oog dat er een grote discrepantie bestaat tussen de overheidsinvesteringen in de productie van groene energie en de overheidsinvesteringen in O&O inzake groene energie. Er is sprake van een verhouding van 98 procent versus 2 procent. Bent u voorstander van een verschuiving van op productie gefocuste steunmaatregelen naar op innovatie gefocuste steunmaatregelen wat betreft groene energie? Hoe wordt dat eventueel in de praktijk omgezet? Ik wil hier wel de bedenking bij maken dat die percentages natuurlijk niet alles zeggen. Het kan ook zijn dat we enorm veel investeren in de productie van groene energie, en dan hoeft het niet eens relevant te zijn om een deel ervan te verschuiven naar innovatie, maar dat is niet echt het geval, en ik neem aan dat u er de correcte cijfers voor kunt geven. De vraag komt er eigenlijk op neer of we niet meer moeten inzetten op innovatie rond groene energie, los van de vraag over de vergelijking met groene-energieproductie. In die zin is de vraag in mijn schriftelijke versie zelfs een beetje verkeerd geformuleerd.

Normaal gezien zou eind 2012 het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) samen met de VRWI een balans opmaken van de effectiviteit van de gevolgde iRG-methodiek. Om tot een optimale koppeling te komen tussen het gericht innovatiebeleid en het Nieuw Industrieel Beleid (NIB) zou men een beleidsnota met conclusies en voorstellen voor aanpassingen uitwerken. Wat zijn de belangrijkste conclusies van deze beleidsnota en welke bijdrage kunnen ze leveren aan de koppeling tussen het gericht innovatiebeleid en het NIB? Werd daarbij aandacht geschonken aan de kruisverbanden tussen de verschillende iRG's?

De voorzitter: Minister Lieten heeft het woord.

Minister Ingrid Lieten: Voorzitter, dames en heren, de twee eindrapporten voltooien inderdaad een cyclus van beleidsontwikkeling die we hebben opgestart met de Conceptnota Innovatiecentrum Vlaanderen. In de conceptnota werd al een gericht, vraaggedreven innovatiebeleid gepresenteerd als antwoord op de innovatieparadox, de cijfers bevestigen immers iedere keer weer dat er in Vlaanderen een grote kloof is tussen de wetenschappelijke kennisontwikkeling, die excellent is, en de implementatie en valorisatie ervan.

Hiervoor is een systeemgerichte innovatieaanpak nodig. Alleen product- en procesinnovatie volstaan niet voor bijvoorbeeld de vernieuwing van het energie- of mobiliteitssysteem. De ontwikkeling van zo'n nieuw 'challenge-driven' innovatiebeleid met nieuwe karakteristieken is op dit moment nog een leerproces. Daarom werd advies gevraagd aan innovatieregiegroepen om een strategie te ontwikkelen voor het innovatiebeleid in een aantal innovatieknooppunten. De verschillende iRG's hebben op relatief korte tijd een schat aan expertise gemobiliseerd over de vele aspecten die bij zo'n systeemgerichte aanpak aan bod komen en die dikwijls een domeinoverschrijdende beleidsaanpak vereisen.

Dit brede karakter van innovatie is dan ook een van de belangrijke beleidsconclusies die we uit deze rapporten halen. Dat was reeds duidelijk in de aanbevelingen van de iRG Bouw, maar werd nog indringender geformuleerd in de iRG's Eco-innovatie en Groene Energie. Ik heb gevraagd om de aanbevelingen uit de iRG-rapporten Groene Energie en vooral Eco-innovatie mee te nemen in het nieuwe MIP-programma (Milieu- en Energietechnologie-innovatieplatform) dat binnen enkele weken zal worden geoperationaliseerd. Ook zullen we de aanbevelingen opnemen in het nieuwe convenant met de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) die we aan het finaliseren zijn en die zou moeten ingaan op 1 januari 2014.

De uitvoering van de aanbevelingen zit dus vervat in verschillende acties en bij de actoren die in Vlaanderen op dit vlak de meeste impact kunnen genereren. Een volgende stap in de ontwikkeling van het gericht innovatiebeleid is ingezet met de Conceptnota 'Slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid', waarin de hele regering betrokken wordt bij transformatietrajecten. We nemen de adviezen van de iRG's mee in de uitwerking van dit gericht clusterbeleid.

Dan de Groene Energie. De verhouding tussen steun aan de productie, dus marktontwikkeling, en aan O&O met vaak nog een lange 'time to market' voor radicale vernieuwingen, is geen constante, maar afhankelijk van de maturiteit van bepaalde technologieontwikkelingen. Het is niet altijd eenvoudig om in te schatten wanneer een bepaald regime moet veranderen. Overheidsoptreden moet natuurlijk steeds geleid zijn door een analyse van markt- en systeemfalen: waar is overheidsoptreden wenselijk en ook vaak onontbeerlijk om versnelling te geven aan maatschappelijk wenselijke evoluties, zoals de doorbraak van groene energie? Dit vereist een beter inzicht in het traject van de energietransitie en in de strategieën van de onderzoeks- en bedrijfsfactoren.

Daarvoor is een transparante roadmap voor het nastreven van bepaalde doelstellingen van vergroening een belangrijk instrument. Zo'n roadmap voor de transitie van energiesystemen is geen geïsoleerd Vlaams gebeuren, maar vraagt een goede afstemming met de internationale markt- en beleidsomgeving. In het bijzonder is afstemming nodig met het European Strategic Energy Technology Plan (SET-plan).

In die grotere internationale verschuivingen is het aangewezen dat Vlaanderen op het vlak van onderzoek en innovatie inzet op specifieke sterktes en slimme specialisaties. Dit moet ook in nauw overleg gebeuren met de minister bevoegd voor Energie.

Zoals hierboven gesteld is een nieuwe fase van een gericht innovatiebeleid in volle ontwikkeling, gedreven door de economische en maatschappelijke waardecreatie die we willen realiseren in Vlaanderen op belangrijke transitiegebieden. Dit principe van

selectiviteit, om te kiezen waar we op inzetten, geldt nog meer in tijden van budgettaire krapte.

Het departement EWI heeft in het kader van het actieplan voor het Nieuw Industrieel Beleid daarom een methodologie voor dit gericht clusterbeleid uitgewerkt. Dat was actie 38 van het Nieuw Industrieel Beleid. Deze methodologie bouwt expliciet voort op de verworvenheden van het gericht innovatiebeleid en de transitiebenadering die ook in Vlaanderen in Actie is opgenomen.

We willen de overheidsmiddelen oriënteren naar gebieden met grotere opportuniteiten voor maatschappelijke vernieuwing en voor industriële transformatie. EWI en de VRWI werkten samen aan de identificatie van Vlaamse sterktes. De VRWI zelf heeft hiervoor een nieuwe toekomstverkenning opgezet om transitiegebieden met veel potentieel eruit te lichten.

Vanuit EWI wordt dan weer een methodologie opgesteld voor investeringstrajecten van toekomstgerichte clusters door middel van roadmapping, om in die toekomst domeinen Vlaamse sterktes te onderscheiden en systematisch uit te bouwen. Ondertussen werkt het innovatiebeleid al met een systeem- en vraaggerichte aanpak. We hebben al instrumenten ingevoerd, onder andere de proeftuinen. We hebben twee bestaande proeftuinen: de proeftuin Elektrische Voertuigen en de proeftuin Zorginnovatieruimte. Er wordt een derde proeftuin voorbereid, die zal voortbouwen op de adviezen van de innovatieregiegroep Bouw, Eco-Innovatie en Groene Energie, die allemaal aanbevelingen hebben gegeven die kunnen worden omgezet in onze grote cluster Bouw.

Op mijn vraag heeft het IWT een innovatieagenda voor de bouw ontwikkeld voor een transformatie door innovatie van deze sector. Dit wordt gekoppeld aan de verduurzaming van de energietransitie van deze sector. De proeftuin zal focussen op de innovatie voor renovatie, vooral gericht op het versnellen van de vergroting van de stock aan energie-efficiënte woningen. We zijn nu volop bezig met de voorbereiding van de oproep om die proeftuin klaar te maken.

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

De heer Matthias Diependaele: Minister, ik kan me volledig vinden in uw antwoord. Het is goed dat de aanbevelingen in verband met mijn eerste vraag worden meegenomen. Wat de Groene Energie betreft: de verhouding is inderdaad geen constante. Dat neem ik aan. Die verhouding is ook minder relevant. We moeten nagaan welke innovatie we hebben.

U vroeg zich ook af of overheidsop treden überhaupt nodig is. Dat is de vraag die we ons altijd moeten stellen, zeker hier. Internationaal moeten we het warm water niet opnieuw uitvinden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Matthias Diependaele tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over slimme specialisatie - 1911 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

De heer Matthias Diependaele: Smart specialisation, of slimme specialisatie, is al enkele jaren een toonaangevend begrip in de internationale innovatiewereld. Kort gesteld komt het erop neer dat competitieve en specifiek stedelijke en regionale voordelen moeten worden gebruikt om doelstellingen van meer groei en innovatie in een regio te realiseren. Uitgangspunt is de specifieke kracht van een regio, waarbij vele factoren in rekening worden gebracht.

Slimme specialisatie is de afgelopen jaren een kernbegrip geworden binnen de innovatiestrategie van de EU. Daarom heeft de Europese Commissie de ontwikkeling van regionale innovatiestrategieën voor slimme specialisatie als voorwaarde gesteld voor deelname aan de programma's van het regionaal beleid in de periode 2014-2020. Daar worden middelen van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor uitgetrokken.

Via Vlaanderen in Actie (ViA), het Nieuw Industrieel Beleid (NIB) en de zes innovatieknooppunten uit de conceptnota Innovatiecentrum Vlaanderen wil Vlaanderen aansluiten bij deze internationale dynamiek. Tegen eind 2012 moest het Interministerieel Comité Industrie een slimme specialisatiestrategie voor Vlaanderen goedkeuren. Uiteindelijk heeft de Vlaamse Regering de conceptnota 'Een slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid' goedgekeurd op 8 maart 2013.

Minister, in de conceptnota zit een stappenplan vervat om een versnelling te geven aan de uitrol van het gericht clusterbeleid. Kunt u toelichten welke stappen er reeds gezet zijn en hoe die moeten bijdragen aan een Vlaamse slimme specialisatiestrategie? Wat ligt er nog op de plank binnen het stappenplan en welke timing koppelt u hieraan? Verwacht u dat Vlaanderen zal voldoen aan de voorwaarden die de Europese Commissie stelt voor deelname aan de programma's? Kunnen we wat slimme specialisatie betreft leren van internationale voorbeelden?

Dit jaar en volgend jaar worden er proeftrajecten opgezet voor roadmaps die slimme specialisaties in clusters beogen. Kunt u deze roadmaps precies duiden in relatie tot de slimme specialisatiestrategie en een stand van zaken van deze proeftrajecten bezorgen? Voor een kleine regio als Vlaanderen is het heel belangrijk om duidelijke keuzes te maken.

De voorzitter: Minister Lieten heeft het woord.

Minister Ingrid Lieten: We hebben geprobeerd om die conceptnota, een initiatief van minister-president Peeters en mezelf, een verdere concretisering te geven. Het was een van de aanzetten van het Nieuw Industrieel Beleid, waarin innovatie uiteraard een belangrijke rol speelt. Aangezien men in de Europese context nog zoekt naar een juiste manier om dit te concretiseren, hebben we hier in Vlaanderen de kans om met de voortgang die wij boeken, het Europese beleid te beïnvloeden.

De impact van slimme specialisatie op Europees niveau zal, door de koppeling met de EFRO-middelen, belangrijk worden. Dit zal zeker in de volgende Vlaamse legislatuur heel duidelijk een voorwaarde zijn om toegang te krijgen tot Europese fondsen. Daarom is het goed dat wij in dat licht onze verantwoordelijkheid nemen en dit goed voorbereiden.

Daartoe hebben we voor 2013 en 2014 een stappenplan uitgewerkt. De verschillende stappen moeten een gericht clusterbeleid rond prioritaire speerpuntclusters voorbereiden. Dat is uiteraard gebaseerd op een slimmespecialisatiestrategie. Het centrale instrument hiervoor is de 'roadmapping' op basis van nieuwe waardeketens in een internationale en Europese context. Deze 'roadmapping'-techniek wordt de komende maanden verder op punt gesteld. Enkele workshops praten dat door met de actoren.

Op 25 februari organiseerde het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) een 'EWI-Focus' over slimme specialisatie, waarin de twee door ons uitgewerkte casestudy's en andere resultaten van de Vlaamse deelname aan het OESO-project rond slimme specialisatie werden voorgesteld. Met de ondersteuning van een studieopdracht werkt het Departement EWI op basis van de ervaring met die twee cases ook aan een handleiding om tot een goede methode te komen voor die roadmapping. Deze handleiding zal worden gebruikt voor de uitwerking van strategische roadmaps door platformen met bedrijfsfactoren die hun slimme specialisaties verder willen identificeren en verdiepen.

Het Agentschap IWT zal eind juni een oproep naar haalbaarheidsstudies doen voor de roadmapping om Vlaamse prioriteiten te bepalen in het kader van de Europese strategieën en

werkprogramma's van de Key Enabling Technologies. Het Agentschap Ondernemen zal vanaf september de strategische roadmapping faciliteren voor clusterplatformen. Het zal daarvoor een financiële subsidieregeling klaar hebben.

Het Departement EWI heeft ook een nieuwe informatietool ontwikkeld om de Europese strategische programmering beter op te volgen. Het departement zal hiermee de Vlaamse contactpersonen in de voornaamste Europese platforms beter kunnen identificeren en coördineren. Dit heeft als doel om de informatie in Vlaanderen beter te doen doorstromen en Vlaamse roadmaps te kunnen vormen in deze Europese prioritaire domeinen. Op basis van voorbereidend heeft het Departement EWI gekeken naar de selectie van een aantal testtrajecten voor een gestructureerd overleg tussen clusterplatformen en de betrokken overheden. Dit moet gebeuren op basis van de roadmaps en het instrumentarium, dat daarvoor moet worden aangepast.

Welke verdere stappen hebben wij nu gepland? Er komt een informatie- en oriëntatievergadering voor de subregionale besturen over de manier waarop de slimmespecialisatiestrategie moet worden gefaciliteerd. Deze vergadering wordt begin september georganiseerd door het Agentschap Ondernemen en het Departement EWI. Op 8 november organiseren de Europese Commissie en Vlaanderen het 'High-Level Event Regions as motors of new growth through smart specialisation – matching strategies for common growth'. Daaraan zal ook de voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, deelnemen. De testtrajecten zullen wij rond oktober proberen op te starten. Voordien wordt een afsprakenkader gemaakt voor een gecoördineerd optreden van de administraties en agentschappen die in de transformatietrajecten betrokken zijn. Het is de bedoeling dat de resultaten van de testtrajecten worden verwerkt in de aanbevelingen en het voorstel van aanpak van het gerichte clusterbeleid, dat deze regering maar ook de volgende regering verder kunnen uitwerken.

Vlaanderen moet een slimmespecialisatiestrategie voor innovatie kunnen voorleggen als ex-ante voorwaarde voor deelname aan EFRO-programma's in de toekomst. Gezien onze positie en de inzichten die we hier de voorbije jaren hebben ontwikkeld om keuzes te maken en om gericht in te zetten, is die slimme specialisatie een zeer belangrijk ingrediënt van het Nieuw Industrieel Beleid en sowieso van het gericht innovatiebeleid. Het is echter nog een zeer recente evolutie. Ook in Europa is men aan het zoeken en aftasten hoe men dat zo efficiënt en effectief mogelijk kan organiseren.

We bekijken ook wat er in andere regio's gebeurt. Zo heeft Schotland de slimmespecialisatiestrategie een centrale plaats gegeven in het beleidskader. Internationaal worden een aantal peer reviews georganiseerd waarbij in het kader van het Europees S3-Platform best practices van regio's die er al mee hebben geëxperimenteerd, worden uitgewisseld.

De testtrajecten zijn gebaseerd op drie sleutelementen. We willen een roadmap, die duidelijke doelstellingen, mijlpalen en engagementen uitdrukt voor transformatie en vorming van nieuwe waardeketens, gericht op slimme specialisatie. We willen een strategisch platform dat de capaciteit heeft om actoren te verenigen en te engageren voor de uitwerking van deze roadmap. En we willen een partnerschap tussen de clusteractoren op het niveau van de triple helix (bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstituten, overheden), waarbij de overheid zich verbindt om haar instrumenten in te zetten voor het faciliteren van de uitvoering van de goedgekeurde roadmap. De effectieve organisatie van een gestructureerde dialoog voor de implementatie van een roadmap voor transformatie en innovatie is het voorwerp van het testtraject, waarbij ook de implementatie van een toolbox voor ondersteuning wordt onderzocht. We willen de proeftrajecten starten in oktober 2013.

Dat is de stand van zaken, dat zijn de bouwstenen waarmee we nu bezig zijn.

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

De heer Matthias Diependaele: Minister, dank u voor uw antwoord. Ik kan er mij in vinden. Het verwondert mij echter een beetje dat u niet hebt verwezen naar het advies van de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI). Volgens hen bleven nog een paar zaken onduidelijk, bijvoorbeeld hoe het op het terrein zou worden geïmplementeerd. Maar die vraag hebt u beantwoord. Zij vroegen ook naar wat er gebeurt met de domeinen die niet binnen de slimme specialisatie vallen. Laat het duidelijk zijn: wij zijn voor de slimme specialisatie. Wij vinden dat we die keuzes moeten maken. Zij vragen echter of we die domeinen niet kunnen oprakelen en doen aansluiten, zodat ze niet per definitie verloren gaan.

Minister, op mijn tweede vraag hebt u eigenlijk al geantwoord. Met de oprichting van de competentiepolen zijn strategische keuzes gemaakt. De vraag is hoe dat alles zal worden geïntegreerd. Daarnaast blijven alleen de restdomeinen over.

Minister Ingrid Lieten: Dit advies van de VRWI heeft me in feite wat ontgoocheld. Dat gebeurt niet vaak. In de adviesvraag heb ik de VRWI uitdrukkelijk om eigen insteken gevraagd. Het gaat tenslotte om zoeken en tasten. De vraag is hoe we de verschillende bestaande strategische instrumenten in elkaar kunnen passen. We beschikken over instrumenten op korte termijn, zoals de begroting en de beleidsbrieven, op middellange termijn en op lange termijn, zoals de toekomstverkenningen van de VRWI. Ik heb de VRWI expliciet om insteken gevraagd. We hebben geen insteek gekregen. De VRWI heeft de vragen herhaald. We zijn allemaal nog wat aan het zoeken.

Het is uiteraard niet de bedoeling ons heel instrumentarium aan de slimme specialisatie, de road mapping en het gericht clusterbeleid aan te passen. We zullen steeds over subsidiesystemen blijven beschikken. Zo zijn er O&O-projecten voor bedrijven. Elk bedrijf in eender welke sector kan hier bottom-up een beroep op doen.

Het is niet de bedoeling te planmatig te werken en iedereen in die plannen te duwen. Op die manier zouden we volgens mij de innovatie doden die in andere sectoren bottom-up ontstaat. Als een nichebedrijf dat niet in een cluster zit een fantastische ontwikkeling tot stand brengt, moet dat bedrijf natuurlijk een beroep kunnen doen op de instrumenten die de Vlaamse overheid ter beschikking stelt. Het gaat nooit om een of-ofbeleid. Het moet steeds een en-beleid zijn.

De heer Matthias Diependaele: Een strategische adviesraad moet natuurlijk adviezen verstrekken. We hebben er geen zicht op welke vragen de minister de VRWI stelt. Het is natuurlijk correct dat de VRWI dit zou moeten doen.

Wat het tweede punt betreft, volg ik de minister volledig. Het zal altijd een zoektocht blijven. We moeten enerzijds zo veel mogelijk trachten te sturen en op die prioriteiten inzetten en anderzijds tonen dat we de zaken met veel potentieel die van onderuit groeien bepaalde kansen geven. Dat zal altijd een moeilijke zoektocht blijven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■